
V
B
C
36825

ROŻA

Z opátrznośći Boſkiey nową ſzátą odźiána.

Abo

KAZANIE

Przy Poświącaniu

Przewielebnego w Chryſtuśie Oycá, Ie° M.X.

ALEXANDRA BVCENDORFA KĘSSOWSKIEGO,

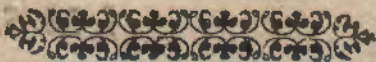
Opátá Oliwskiego.

W Kośćiele Káthedrálnym Włocłáwskim,

Przez I. M.

X. STEPHANA DAMALEWICZA, Piſmá S. Doktorá, Kánoniká y Káznodźieię Włocłáwſk.

miáne.

W KRAKOWIE,

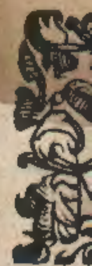
W Drukárni Fránćiſzká Cezárego, Roku P. 1642.

VIRTVTIS FLOS PERPETVVS.

Iák ſkoro Bucendorffka kwiát Roża rozwiłá,
W Polách Polſkich, zawße ſię cna krwią rumieniłá.
Gdy ią wyżey w Oliwſkim Bog ogrodźie ſádźi
Co iey zá znoy zazdrośći? co zá mroz záwádźi?

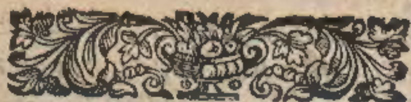
I. M. S. P. W.

A

O

w Dr
ochotn
chęći
ZA-

Przewielebnemu w Chrystusie Oycu,

Iego Mości X.

ALEXANDROWI

Z BVCENDORFA

KĘSSOWSKIEMV,

OPATOWI OLIWSKIEMV,

Swemu wielce Mćiwemu Pánu.

Láski Bożey y Błogosłáwieństwá wiecznego Z.

S*Luchájac Kazánia w Kościele Kátbedrdlnym Włocłáwskim, przy chwálebnym Akćie Benedykcyey Wm. M.M.P. w obfitym gronie Przezacnych Pokrewnych, y miłych Przyiaćioł ßczęśliwie odpráwioney : pobaczyłem z wielu Słucháczow, że ie sobie mieć w Druku życzyli, co wyrozumiawßy, ádáć się do oświádczenia ochotney powolnośći przećiwko Wm. M. M. P. (ktorego ia chęći przyiáżney przećiwko sobie nietáyney záznawßy dowod,*

 znam

znam śię być obowiazánym) wyprzedźić komukolwiek, zá rzecz niesłuszna v siebie vważywszy: starałem się pilnie ábym mogł mieć przepisáne, y Wm. M.M. Pánu wydrukowáne ofiárowáć. W czym iż się prágnieniu moiemu dosyć sstáło, chćiałem też żadze wszytkich sobie tego życzacych vkontentowáć; áby czego ták chętliwie słucháli, toż podobnym áffektem czytáiac, tym ochotnieysza chęći swoich vprzeymość przećiwko Wm. wzniecáli. Rozumiem że Wm. M. Mćiwy Pan ten vpominek ode mnie będźiesz przyiać raczył z ona wesołey twarzy łágodnośćia, z ktoraś mi sludze swemu we Włocłáwiu łáskę swa ofiárował. Do ktorey się iáko napilniey z służbámi moiemi oddáię. We Włocłáwiu 6. Octob. 1641.

Wm mego Mćiwego Páná

Vniżony bogomodlcá

X. Ian Milinski,
S. P. W.

KAZA-

KAZANIE.

Fenum agri quod hodie eſt, & cras in clibanum mittitur, Deus ſic veſtit. Matth: 6.

W Pięknym bárzo wizerunku Bog wſzechmogący kochánkowi ſwemu Jákobowi Pátryárſze/ miedzy inſzymi ſynámi namilſzemu Józephowi/ powyżſzenie ná pánowánie nád bráćią y domem oycowſkim/ iáko nieomylney ſwoiey opátrznośći/ pewny ſkutek przeznáczył/ gdy mu przez ſen/ iáko ſię iego ſnopkowi w żniwá ſnopki bráterſkie kłániáły/ obiáwił. ktorego ſnu porządek przed Bráćią w te ſłowá ſámże opowiáda: Audite ſomnium meum quod vidi: putabam nos ligare manipulos in agro: & quaſi conſurgere manipulum meum, & ſtare, veſtroſque manipulos circumſtantes adorare manipulum meum. Wyrozumiałli/ ábo nie/ w tym ſobie śnie pokázáną páńſtwá wynioſłość Józeph/ ná ten czás o tym dworniey ſię bádáć/ do náſzego przedſięwzięćia mniey przynależy: doſyć przy tym kłániániu mowy iego vważyć (ktora wſtęp do przyſzłey godnośći oznáymuie) putabam, rozumiałem/ ábo zdáło mi ſię: bo wſzytkie godnośći nayważſze ná świećie Duch świety rádośćią ſenną ogránicza/ włáśnie iákoby ſię kto weſelił że mu ſię piękny ſen śnił/ ták weſele z godnośći doczeſney pochodzące trwáłe ieſt. Quaſi ſterquilinium in fine perdetur: & qui eum viderant dicent: vbi eſt? velut ſomnium auolans non inuenietur *Geneſis 37.* *Iob. 20.*

nietur

nietur, transiet sicut visio nocturna. Cokolwiek tedy dostoynośći/ godnośći/ iásnośći/ w Koronách/berłách/ infułách nábywa y dostáie człowiek/może nád niemi pisáć putabam. Zdáło śię Iozephowi że coś więcey chlebá miał nád bráćią / że plennieyszy snop był iego iż stał/ á bráterskie vpadáły: ále gdy przypátrzył śię że tákże iego snopek choćiaż stawa / ná lekkich śię źdźbłách z swoim źiárnem y chlebem osadza/ niechćiał sobie większego szczęśćia nád bráćią przypisáć tylko rzekł putabam. Rozumiałem że to wielkie szczęśćie: ále w rzeczy sámey ták moy snopek stoiacy/ iáko y bráterskie kłániáiace śię w mierzwę śię obroca: ták ludźie ná wysokich godnośćiách wystáwieni/ iako y ći ktorzy ich roskazániu powolne kárki skłániáią/ pogniią

Psalm. 38. in imagine, iáko we śnie pertransit homo. Kiedy ia vrodzáyne polá Cysterskie oczymá obiegam/ widzę że letnym znoiem sprácowáne bráki czołá / Mátká Miłośierdźia á Páni y Dobrodźieyká Zakonu tego osobliwa/ Pánna Naświętsza około żniwá prácowitych

Vincent. in Spec. Histor. lib. 8. cap. 17. oćiera: ále żeby śię snopki iednemu z bráćiey kłániáły nie widźiałem. Dźiś z opátrznośći Boskiey widzę ten skutek w Ogrodźie Oliwskim opiece Przenadostoynieyszey Bogárodźice oddánym/ że śię lilie białe Rożey czerwoney bráterskiey kłániáią. Czemu gdy śię przypátruię/ y wielkiego szczęśćia przezacney Rożey Bucendorffskiey Ich MM. PP. Kessowskich/ chcę powinszowáć / owo słyszę głos w Ewángeliey dźiśieyszey Zbáwićielá nászego / ktory opátrznośći Boskiey wizerunk ná kwiećie wyrááziwszy / nietrwáłość iego nam záraz przypomina: Fenum agri quod hodie est, & cras in clibanum mittitur, Devs sic vestit. A ták lubo Przełożeństwo nád Bráćią Zakonną z opátrznośći osobliwey Boskiey pochodźi / przećię iednák może to

bydź / że ten kwiát wystáwiony / y pięknie ozdobiony Bog w piec nieugászonego płomienia wrzuci. Co iż ták iest / gdy my mamy wielką okázyą do vważánia dostoynośći nászych przełożonych / że ich Deus sic vestit, nie mnieyszą y oni máią do vpátrowánia słábośći swo- iey / y do vpokorzenia śię przed Máiestatem Boskim z poyźrzenia ná godność / by ich záś ták wyniozszy / y ozdobiwszy in clibanũ wrzućić nie roskazał. Tá będźie ninieyszego Kazánia máterya / y poddánym do czcze- nia przełożonych / y przełożonym do záchowánia poko- ry przy dostoienstwie / pożyteczna. Páná Zbáwićielá proszę o rátunek / ktory śię nam o potrzeby do ćiáłá należące zbytnie pieczołowáć zákazał / áby on w po- trzebney tey do zbáwienia náuce nieudolność moię łáskę przenaświętszą ku czći y chwale imienia swego / raczył opátrzyć y zápomoc.

OPowiedźiawszy Prorok ná Kazánie gotowánia drogi / przychodzącemu ná świát w ćiele ludzkim Synowi Bogá Oycá przedwiecznego / Pánu y Zba- wićielowi świátá / ktore śię miáło sstáć przez Iáná Chrzćićielá / przydáie ná tymże mieyscu Proroctwá swego / że słyszał głos roskázuiący sobie / áby to obiá- wił / iż wszelkie ćiáło śiánem iest / y wszytká chwałá iego iáko kwiát polny. Omnis caro fenum, & omnis gloria eius quasi flos agri. Ktore obwołánie gdy do vprzedzáiącey máteryey o gotowániu drogi / y do onych słow / Parate viam Domini, rectas facite in solitu- dine semitas Dei nostri, stosuią tłumácze Pismá S. rożnie w nim intencyą Proroká zwykli vpátrowáć. Rozumieią naprzod iedni / że tu iest mowá o wybá- wieniu predkim ludu Izráelskiego z niewoli Bábi- lonskiey: ktorego te wybáwienia gdy nádźieią ćieszy lud Páński Izáiasz / vmacnia go w teyże nádźiei vwa- żániem Isaia 40.

żániem

żániem nietrwáłośći wszelákiego páństwá ná świe-
ćie / iákoby rzekł: Bądź poćieszony ludu moy / Consolamini, consolamini popule meus, skonczyłá sie złość/ wypełniło sie iuż vtrapienie twoie / niedługo iuż w okowách y iárzmie Pogáńskim porzewniać sobie będźiesz / skroći sie / skroći prędko Krolá Bábilońskiego potęgá / gdyż żadne pánowánie ziemskich Monárchow / trwálsze nie iest nád kwiátu polnego ozdobę. Omnis caro fenum, & omnis gloria eius quasi flos agri. Cokolwiek szczęśćia / cokolwiek dostátkow / cokolwiek potęgi iest w godnośćiách naypotężnieyszych Pánow / wszytko sie ná skáźitelnośći ćiáłá / iáko ná źdźble ábo śienie kwiátu polnego záwiesza. Jáko człowiek wedle ćiáłá / natus de muliere, breui viuens

Iob. 14. tempore, quasi flos egreditur, & conteritur, & fugit velut vmbra, ták wszytkie godnośći iego zá nim sie iáko ćień zá ćiáłem idąc przemiiáią. A sámi Pogánie słaby ten fundáment potęgi doczesney vpátrowáli / dla tego Rzymiánie niż ieszcze wzmocniwszy sie świát pod iárzmo pánowánia swego podbili / skupione śiły woyská / ná zwyćiężenie okolicznych nieprzyiaćioł / wiąską śiáná / miásto chorągwi znáczyli / czego świádkiem iest Owidiusz *Fastorum lib.* 3.

Pertica suspensos portabat longa maniplos,
Vnde maniplaris nomina miles habet.

Drudzy tym śiánem / Pánu przychodzącemu ták wyśćieláią y rownáią drogę tłumácze: iż rozumieią że tu Prorok chce záraz náuczyć sposobem / ktorymby nayśnádniey ludźie mogli Pánu przychodzącemu drogę wygotowáć / to iest / przez pokorę / ktorą im głębszą Pan przychodzący znaydźie / tym więcey nápełni łáską / á oni przy wźiętey łásce tym bárźiey sie vpokarzáiąc / wyrownáią drogę: ktora pokorá naywięcey

sie

ſię zákrzewić może/ z vwáżenia podłośći y nietrwałośći w wizerunku śiáná y kwiátu polnego wyrażony. Dla tego/ słowa te o śienie y kwiećie polnym powiedźiáne/ do pierwßych onych wzwyż położonych przyſpoſabiáią: Omnis vallis exaltabitur, & omnis collis humiliabitur, & erunt praua indirecta, & aſpera in vias planas, iáko śiáná więcey śię poſpolićie ná dolinie rodźi / y więtßą pßenice obfitość w nichże vpatrzył Krol Izráelſki: Valles abundabunt frumento, ták też narychley pokorą ſię wyrownáć y nápełnić niſka drogá przychodzącemu Pánu może. A iáko Bog w rzeczách przyrodzonych/ poſtánowił vſtáwiczny do nápełnienia czczośći porządek / że in rerum natura vacuū dari non poteſt, (do czego / gdy inße elementa broniénia leniwße ſą / powietrze przedko náſtępuiące ochotą ſwą oświadcza) ták w rzeczách duchownych / kiedy w czyim ſercu widźi vznáne vacuum, napełnia łáſką ſwoią / y doruchomośći / do żywotá wiecznego nábyćia / ábo zátrzymánia / per motum ſuper naturalem, ſpoſobne czyni; iako pięknie ieden z tłumáczow vważa: Deus, qui vt in naturalium, ſic etiam in ſpiritualium rerum vniuerſo nihil patitur eſſe vacuum, id complet quod vacuum in ſe deprehendit ſubmiſſa cogitatio. Poſtępuie ſobie Bog wßechmogący z pokornymi ktorzy niedoſtátek / y niedołężność ſwoię znáią / iáko Zeliżeuß z vbogą wdową: tá gdy nie miáłá czym z długow wyniść/ otrzymáłá prosbą pokorną v Prorocká rozmnożenie oleiu: ktorym ſtátki prozne / ile ich miáłá w domu / napełniwßy / popłáćiłá długi wßytkie / y wßytkie obligácye y ćiężary do płácenia / obfitośćią oleiu zniosłá. Ták gdy kto powołány ná to / áby drogi Páńſkiey gotowánia pilnie ná przełożeńſtwie doglądał / zna nieſpoſobność ſwoię / zna ſłabość y nieudolność

Pſalm. 64.

Sanchez.

4. Reg. 4.

sność/y Pánu Bogu serce swe iáko czcze naczynie ofiáruie / szczodrobliwy Pan oliwą ábo raczey nadroższym bálsamem łáski Duchá przenaświętszego/serce tego pokorne nápełnia: w ktorey obfituiąc / sstáie się y vmieiętnym do wypełnienia powinności / bo ma oney obietnice szczęśliwy skutek. Vnctio (Spiritus S.) docet vos de omnibus: sstaie się y dużym do znoszenia ciężarow przełożonemu przyzwoitych: bo taż łáská / ktora wysadza człowieká ná rządy / faciem hominis exhilarat in oleo; & panis cor hominis confirmat. ktore vmocnienie człowiek bierze z fundámentu pokory świętey / iáko poważny Autor vważa / snopek Jozephow vpatruiąc wyniesiony: Viderat manipulum suum in somnis Ioseph, qui postquam iacuisset, velut contemptibilis sese erexit, & firmiter constitit, veluti columna stabilis; opus enim prouidentiæ Dei, & vera fidelium fides, deijci non potest ab hominibus, quantumlibet malignentur, & insistant, quantò enim magis impedire nituntur, tantò promouent & confirmant magis. Pięknie záiste opisuie dźieło Boskiey opátrzności nád pokornymi / ktorych tak Bog wynośi iako filary w Kośćiele swoim / tak dalece; że choćiażby niewien iako zazdrość ludźi nieżyczliwych/ przećiwko ich powyższeniu nástepowáłá / nie tylko przeczyć trudno maią/ ale teższe swemi vśilnemi przećiwnośćiámi/tym więcey wynoszą y vtwierdzáią w godnośći nieporuszoną stateczność. Powiadaią że robak/ zowią go Láćinnicy Scarabæus, nie może znośić wdźięczności zápachu/ ktorą Rożą między czosnkiem y inszemi nie dobrze wonnemi źiołami wszczepiona / z śiebie wydaie; na odegnanie bowiem ćięszkiey woni śiląc śię / olet suauius, rubet amœnius, floret felicius. Toż o powyższeniu ná godność człowieká pokornego rozumieć potrzebá.

1. Ioan. 2. — *Psalm. 103.* — *Lipomanus.* — *Plutarch. lib. de capienda ex hoste vtilitate.*

Kwitnie

Kwitnie sobie w cierpliwości iáko roża miedzy ćiernem/quasi flos rosárum in diebus vernis, abo quasi plantatio rosæ in Iericho, á człowiek niechętny ktory szpera w spráwách iego zapáchu niewdzięczneg/iáko plugáwy robak ná cnoty wdzięczną wonność obumiera. Peccator videbit, & irascetur, dentibus suis fremet & tabescet, á on miedzy mowámi niesłusznemi tym pięknieу w sławie przed Bogiem y ludźmi rozkwita / á Chrystus Pan go w Kośćiele swoim iáko niegdy Salomon liliami ozdobne wystawił filary / facit columnam in domo Dei. Ecclesiast. 50. & 24. Psalm. 111.

Lecz ia do śiáná się powrácam / w ktorym iescze drudzy tłumácze Pismá świętego vpátruią niedostátek y niedołężność stározakonnych spráwiedliwośći / ktore Apostoł S. nazywa iustitias carnis; iákowe były obmywánia częste / przez Moyzeszá nakazáne / ktore zmázy wnętrzney grzesznika nie zmywáły/y łaski vsprawiedliwiaiącey na dusze nie wlewáły / przyszłe tylko obmycie we krwi Báranká niepokalanego prawdziwego Messyaszá konterfetuiąc / á tego co znaczyli rzetelnie sprawowáć nie mogąc / iáko teraz Sákrámentá święte z zasług krwáwych Zbáwićiela skutek wźiąwszy spráwuią. Widząc tedy Prorok że iuż venit plenitudo temporis, przychodźi zupełność czásu ábo wypełnienie / w ktorym miał Bog Syná swego ná świát zesłać/na wypłacenie długu za narod ludzki/ w ktorym mieli grzeszni haurire aquas in gaudio de fontibus Saluatoris, in remissionem peccatorum, w ktorym miał wyniknąć fons aquæ salientis in vitam æternam, ná odrodzenie się z wody y Duchá S. obumárłego w nieposłuszeństwie Rodźicow Adámowego potomstwá: pobudza do rádośći narod Izráelski / áby z bliskiey zbáwienia nádźieie / poćiechę biorąc / vfności powin- Forerius. Ad Galat. 4. Isaiæ 12. Actor. 2. Ioann. 4.

ney sámey prawdźie w ćienistych ceremoniách nie po⸗kłádał / y vsprawiedliwienia duszne go powierzcho⸗wney á nieskuteczney spráwiedliwośći nie przypiso⸗wał / iákoby Bog wszechmogący w tym ogłoszeniu Prorockim rzekł: Nie śiánem się śćistey spráwiedli⸗wośći Boskiey / za dług przez nieposłuszeństwo záciąg⸗niony wypłáćić / nie we krwi bydlęcey sprosną zmá⸗zę płokáć potrzebá: Omnis caro fenum, & omnis gloria eius tanquam flos agri. iáko ćiáło sáme śianem iest / ták wszytkie płonne iustitiæ carnis, vsprawiedliwienia ćiáło oczyszcząiące.

Nabliższe / w pomienionego mieysca tłumáczeniu / ktery iest zdánie Hieronymá S. ktory gdy obwołánie tey sentencyey Prorokowi od Bogá roskazáne rozbie⸗ra / znáyduie w tych słowiech wielką áttencyą / kto⸗rey wyćiąga Prorok przy ogłoszeniu przyszćia ná świát przedwiecznego Słowá / iákoby rzekł: Słuchayćie / słuchayćie / á pilnie vwáżayćie / co to zá dobrodźiey⸗stwo Bog narodowi ludzkiemu pokaże / kiedy się z ćiáłem iego ziednoczy? wielka iest łáská kiedy z duszą / ále ieszcze nie ták dźiwna rzecz / iáko kiedy z ćiáłem: bo duszá iest szláchetnym obrázem Bożym ná podo⸗bieństwo iego stworzona / nieskáżitelna / nieśmier⸗telna / rozumem y wolą swobodną ozdobiona / wy⸗borne dźieło wszechmocności Pánskiey máło co od An⸗yelskiey zacności vmnieyszone. A ćiáło ludzkie co iest? Omnis caro fenum, & omnis gloria eius quasi flos agri, exsiccatum est fenum, & cecidit flos, quia Spiritus Do-mini sufflauit in eo. Verè fenum est populus: exsiccatum est fenum, & cecidit flos: verbum autem Domini nostri manet in æternum. Im większa odległość rożnice słowá wiecznego od ćiáłá skáżitelnego / tym większy cud y dźiwnieysze dobrodźieystwo Bog ludźiom poka⸗

że / kiedy

że/ kiedy się z ciałem ich/ ktore iest mdłe y słabe iáko trawá/ ziednoczył: o ktorym ziednoczeniu ták mowi Augustyn S. *in Psal. 102.* Quia Pater cognouit figmentum nostrum; quia fenum sumus, & ad tempus florere possumus, misit nobis verbum suum, & verbum suum quod manet in æternum, feno quod non manet in æternum fratrem fecit.

Wszytkie te tłumáczenia/ senteneyey wźiętey z Izáiaszá/ á dźiśieyszá Ewángelia stosowáne/ służą do chwálebnego Aktu niniey szego/ ná ktorym Przewielebny w Chrystuśie Oćiec J. M. X. Alexánder Kessowski/ Opát Oliwski/ poświecenie do godnie vrzędu swego Pásterskiego nad Bráćią wykonánia/ przyimuie. Abowiem wszytkie nas do vpatrowánia Boskiey nad námi opátrznośći/ y obierania się pilnego w pokorze ś. prowadzą. Jáko z duszę y ciáłá ludźie są złożeni/ ták wedle oboygá oycowską swoie opátrzność przez Prorokà Bog nád niemi oświádcza/ kiedy ich z więzow Pogáńskich wyswobodźić/ y z czártowskiey niewoli wyiąwszy/ iáko Pásterz błędne owce/ ná obfite á wieczne pásze záprowádźić obiecuie/ y dla tego Prorokowi poćieche tákową ogłośić roskázuie: Consolamini, consolamini, popule meus. Poćieszne y wam z vst Mądrośći przedwieczney/ w ktorey vstách nawiętszych diffusa est gratia, w Ewángeliey dźiśieyszey Bráćia zgromadzenia Oliwskiego płyną: Nolite soliciti esse, Nie frásuyćie śię. Oto Pater cælestis dáie wam Oycá (Abbas ták się wykłáda) z opátrznośći swoiey Boskiey/ ktoryby miał w rzeczách doczesnych y duchownych pieczą około was/ dáie mu laskę Pásterską w rękę/ ná rząd y obronę trzody iemu powierzoney/ dáie pierśćień záślubny/ ktoryby go o ściste pieczołowánie z miłośći Bożey pochodzące vpomniał.

kármie nas żywnośćią przystoyną wedle ćiáłá / opátruie odżieniem / ktory y namnieysze ptászyny karmi / y liliie polne ták pieknie odżiewa / iákoż nie dáleko wiekse ma stáránie o duse náse / dla ktorych odkupienia krwie swey nadrozszey przelać nie litowáł: ktore chce do siebie przygárnąć przez słuchánie przełożonych. Jeżeli vbiera ták pieknie trawe krotko trwáłą / ktora dźiś iest á iutro wpiec wrzucona bydź może: o iáko wiekszą daleko w tym łáske przećiwko nam ktorych z sobą wiecznie mieć chce w chwale niebieskiey / pokázuie: kiedy nam ná mieyscu swoim Przełożonych stánowi / ktorzyby nas induant stola gloriæ, y veste nuptiali zdobiąc / ad nuptias agni przyspośabiáli. Słusznie przeto przełożony in die desponsatiõnis suæ, kiedy pierśćień zaślubny y laske Pásterskiego regimentu biorąc / wszytko zgromádzenie dusz drogą Krwią Jezusá Páná odkupionych / w opieke dożywotnią przyimuie / słowá Izáiaszowe przy tákowym Akćie mowić może:

Isaia 61. Gaudens gaudebo in Domino, & exultabit anima mea in Deo meo: quia induit me vestimentis salutis, & indumento iustitiæ circũdedit me, quasi sponsum decoratum corona. Vestimentum salutis iest száta Zakonna / bo iest vestis nuptialis, w ktorey Zakonnik duse swoie virginem castam exhibere Christo ślubuie: a zwłászczá száta biała Zakonu Cysterskiego / ktorą od Pánny Przenáświetszey ná znák opieki máćierzyńskiey wziął Błogosłáwiony Alberykus / z onemi słowámi poćiechy niebieskiey pełnemi: Ego ordinem istum vsque in finem sæculi protegam, & defendam; iest zadátkiem wesela wiecznego / dla tego vestimentum salutis biała száta / bo w niey máią ante thronum Dei Błogosłáwieni niebieskiego Jeruzalem Obywátele iáśnieć. Wszyscy Zakonnicy zgromádzenia Cysterskiego szczyćić śie / y

Menalog. Cisterc. 26. Ianuar.

Apocalip. 7.

ćieszyć

ćieszyć słusznie mogą tą szatą y obroną Przenáchwálebnieyszey Bogárodzice: ále osobliwie Przełożony / ktory ma pilny dozor mieć o zbawieniu Bráći swoiey. Spiewáć może przy Inwestiturze swoiey na przełożeństwo: Induit me Dominus vestimento salutis, kiedy ná wysłużenie zbáwienia / włożył ná mię powinność stáránia się o bráterskie zbáwienie. A korona kiedy w ktorey dźiś Przewielebny Opáćie iáśnieieß? Owo ią podaie Medrzec: Circa illum corona fratrum, quasi plantatio Cedri in monte Libano. Wszytko zgromádzenie/z ktorym dźiś záślubienie bierzesz klasztoru Oliwskiego dla bogomyślności iest nie tylko quasi plantatio Cedri in monte Libano, ále też quasi oliua pullulans, & Cypressus in altitudinem se extollens, in accipiendo ipsam stolam gloriæ, & vestiri eum in consumationem virtutis. Vestitus, to iest / in consumationem virtutis, kiedy kto bywa inuestitus ná Przełożeństwo od samych Bráći zgodnym zezwoleniem obrány / znáć że po stopniach cnot áż Zakonnych dobrze postepował / przez pokorę / posłuszeństwo / ćierpliwość / skromność / ćichość / bogomyślność / in consummationem virtutis / ktory tákiemi cnotámi iáko słońce Plánetom ná godnośći wyższym stopniu / iáko lucerna super candelabrum w domu Páńskim świećić powinien. Rozwiia się dźiś Oliwá / y rozkwita wesoła takowey świátłośći nádźieią / in die desponsationis tuæ, quasi oliua pullulans, & quasi Cypressus in altitudinem se extollens; teskliwym okiem zwprzeymym powinszowániem záglądáć vśiłuie ná ten Akt / przy ktorym Przenachwalebnieyszy w Chrystusie Oćiec J. M. X. Wacław Páprocki Biskup Márgárytáński / Suffrágan Włodzcławski zasługi twoich cnot / w Kośćiele tym przezacnym Kathedrálnym / przy ták pięknym Wy-

Eccles. 50.

C soce

ſoce Wielebnych Jch MM. XX. Prálatow Włodzcłáwſkich gronie / Jnfułą koronuie. Lecz ná ták vprzeymy áffekt życzliwych tobie Bráći/ y na ich chwalebne Zakonney karnośći twoiey świadectwo / ſpuść wſtydliwę oczy na doł / á do głębßey śię pokory z tego dziśieyßego powyżßenia vniżay.

Mieli to przy wyſokich vrzędách ludźie / że ſobie nieſtáteczność chwały ludzkiey chętnie przypominali/ áby śię iáśnieiącey godnośći nie dáli oślepić / y w vpadek iáki ćięzki wynioſłey chełpliwośći záćiągnąć. Philippus Macedoński Krol / gdy Athenſkie woyſko pogromiwßy / porozumiał że go ßczęśćia wynioſłość łagodnośćią chćiałá wyżey nád ludzką kondycyą pochlebnie wyſtáwić/ náznáczył iednemu z pokoiowych tę powinność / aby mu z raná trzykroć ná dobry dźień te słowá w pokoiu przypominał: O Philippe,homo es

Ælian. lib. 8. *I. Lipſ. monit. & exẽpl. polit. cap. 14.* Carolus V. Ceſarz Rzymſki/pięć lat przed śmierćią kazał ſobie nárządźić trunnę ze wßytkim do pogrzebu ſprzętem należącym/ktorey śię káżdey nocy pilnie przypátrował/ ták że gdy dworzánie iego pilność w przypátrowániu śię ſkrzyni oney vważáli/z podźiwieniem śię między ſobą zwykli byli pytáć / coby w zámknieniu ták śćiſłym z ſobą woźił zá ſkárby/ ábo iáko drudzy rozumieli kśięgi: on vśmiecháiąc śię zwykł był mawiáć: In rei chariſſimæ vſum deferri. Agátokles Syrákuſki Krol/z garcárzá do godnośći Krolewſkiey / zá zgodnym obrániem woyſká wynieśiony/záwße między ſrebrnym y złotym naczyniem ſtátki gliniáne miewał ná

Aen. Sylnius. ſtole Krolewſkim przed oczymá ſwemi. Przemyſław Krol Czeſki/ßárą ſukmą w ktorey był od pługá wźięty ná Kroleſtwo/ záwße kazał przed ſobą kłáść áż do śmierći: co też y náß Leßek Monárchá Polſki z podłegȏ tákże ſtanu obrany miał w obyczáiu. A przy powyżßeniu

ßeniu ná ſtan Páſterſki/ naywyżßy Piętrá S. Stolice / Oycá S. Papieżá / miedzy inßemi Ceremoniámi do ták vroczyſtego Aktu należącemi / ta też zachowana bywa / że przed obranym ná Papieżka godność świt zgrzebi zapaliwßy / y nie długo trwáły z nich płomien vczyniwßy / te słowá przydáią: Beatiſſime Pater, ſic tranſit gloria mundi. To ták y nawietßy Pánowie na świecie máią swoie konterfety nieſtateczności chwały świetckiey/ktore ich przy wyſokich godnościach/ w zachowániu pokory trzymáią. Nie potrzebá ninie tobie nowych przed oczy wizerunkow nietrwáłości chwały ſtawiać/dośyć w dźiedźicznym kleynocie Rożey obaczyć prędką odmiane możeß / wziąwßy do vważenia słowá Krolá Izraelſkiego: Homo ſicut fenum dies eius, tanquam flos agri ſic efflorebit. Quoniam ſpiritus pertranſibit in illo, & non ſubſiſtet, & non cognoſcet amplius locum ſuum. A *Plinius lib. 21. cap. 1.* piękną przyczyne náznácza / czemu kwiátow ozdobá nie trwáła: Reliqua vſus alimentique gratia genuit natura, ideoque ſæcula annoſque tribuit eis; flores verò odoreſque in diem gignit, magna admonitione hominum, quæ ſpectatiſſime floreant celerrimè marceſcere. Nie zapatruyże ſie Przewielebny Oycze ćieniá roſkwitła Przezacney Familiey twoiey Roża / bo y tá rozkwitßy opadnie / tanquam flos agri ſic efflorebit; iáko kwiat podćięty nie zna mieyſca / na ktorym kwitnał / ták gdy człowieká śmiertelna podetnie kosa/ y ſtopień godnośći iego nie długo miedzy ludźmi przyidźie w zápomnienie. Ma prawdá wielkie zasługi/ktoremi ſie nie raz dla Wiary S. wykorzeniaiąc báłwochwalſtwo / y okrucienſtwo Pogánſkie / Chrześćiánom pogránicznym ćięßkie / krwią Przodkow twoich tá Roża zarumieniłá: á oſobliwie IAKVBA BVCENDORFA *Pſalm. 102.*

mężá

wieżá dźielnego/ ktory gdy był Konrad Kśiąże Mázowieckie wezwał Krzyżakow ná obronę Chrześćiáństwá od Pogan/ na pomoc Krzyżakom we trzy tysiące Rycerstwá z Wiśmariey przybył. Rozkwitła potym w polu Sármackim dźielnośćią / męstwem / y wiernośćią przećiwko Kázimierzowi Krolowi Polskiemu tá Roża w Przodkách twoich / ktorych on odważne dla zdrowia swego y cáłośći Rzeczypospolitey dźiełá / znácznemi maiętnośćiámi w Pomorskim Woiewodztwie opátrzył. Słynie bonus odor in omni loco sławy nieśmiertelney / pobożnośći / męstwá / dźielnośći/ sąmśiedzkiey zgody/ z domu zacnego Ich MM. PP. Kessowskich / w Litwie / w Rusi / w Pomorskiey ziemi wynikáiący : iednak ná trwałość wiekopomną godnośći twoiey nie zásadzay stopni iustitiae carnis, iáko niektorzy zwykli czynić/ ktorzy w Kośćiele Bożym godnośći dostąpiwszy/ iáko ex iustitia distributiua, zasługom swoim świetckim ábo Przodkow swoich powinną/ zwykli przypisowáć: Omnis caro fenum, y zasługi tákowe iáko iustitiae carnis, iáko trawá płonne. Ty gdy się będźiesz pisał Diuina prouidentia Abbas, mow do Bráći twoiey słowá Klemensá ś. Non meis meritis misit me Dominus pro salute vestra. Niechayći będźie pámiętna dźiśieysza Niedźielá/ w ktorą bierzesz consummationem godnośći twoiey / y słowá ktore czyta Kośćioł w Ewángeliey dźiśieyszey. Fenum agri quod hodie est, Deus sic vestit; niechay się dobrze w pámięći twoiey vgruntuie. A Roża naywiętszemi zasługami przećiwko miłey oyczyźnie ozdobiona / przed oczymá Boskiemi iest fenum agri, nie ma więtszey trwáłośći nád kwiátu polnego trwáłość. A przeto niechay się twoiá nie rozwiia / tylko iáko Roża Hierychuntská / o ktorey piszą : że się w pokowie

wie suche zwiia/tylko wdzięczność kwiátu swego/ w nocy ktorey sie Zbáwiciel świátá národził/ wdzięcznie listeczki wonne rozkłáda. Nesciat sinistra tua, quid faciat dextra tua, ábyś spraw pobożnych wonność wydáiąc/ był in abscondito od oczu włásnych y ludzkich/ chybá kedy potrzebá przykłádem świątobliwym ná zbudowánie bliźnich świecić/ y ná to w świętych cnotách prácowáć/ żeby się Chrystus Pan przez łáskę rodził w sercách Bráciszkow/ ábyś mogł mowić: Filioli, parturio donec formetur in vobis Christus; á ták Rożá twoiá wdzięcznie się gwoli Chrystusowi Národzonemu rozkwitnie. Nie tylko sámá niettwáłość godności/ y w słowach Páńskich y w kwiecie wyrażona/ wieśćma do pokory Przełożonych: ále y niebespieczeństwo ktore zá sobą przełożeństwo záciąga: ktore im wyższe iest/ tym z niego cięższego vpadku lękáć się potrzebá: gdyż sámá zwierzchność nád drugiemi/ bespieczeństwo niebespieczne przywodzić zwykłá/ iáko vważa Augustyn ś. Quò potestas est sublimior, tantò ad peccandum maior est audacia; quia totum credit sibi licere, quod potest; & dum alterius iudicium non timent, qui alios iudicant, ad peccandum ipsi iudices præcipites fiunt. Dla tego duszá nábożna Zákonniká bogomyślnego/ na głos Oblubienca powołyowáiącego się ná wyjście zá prog z Celle/ że wstydem y boiaźnią się wymawia z nie ochoty swoiey do otworzenia na tákowy głos: Expoliaui me tunica mea quomodo induar illa, laui pedes meos quomodo inquinabo illos Słowá te Cassiodorus o ludziách Zakonnych tłumácząc. Lotio pedum tunc facta est, cùm actiones suas quibus ijdem terrena agere consueuerant, dignis pænitentiæ fletibus abluerunt: aiunt autem se metuere, ne iterum ad cogitanda terrena, & caduca redeuntes, ablutos inquinent

Ioan. Euseb. Nierembergius de miracul. natur. terra promissæ, cap. 11.

Matth. 6.

Ad Galat. 4.

Cant. 5.

nent

nent pedes ſuos. Záwárty w celi Zakonnik / Mágdáleny cząſtkę w bogomyslności obrawſzy / beſpiecznie ſobie v nog Pańſkich w poſłuſzeńſtwie śiedzi/ á właſney woli ſię wyzuwſzy mowi: Exſpoliaui me tunica mea, gdy záś Oblubieniec Niebieſki duſzę iego áby pracowitey Márcie ſtárania o powierzchowne wſzytkiego zgromádzenia potrzeby pomogłá/ circa frequens miniſterium, wzywa: nie śmie ſię znowu ná świat wychylić/nie śmie ſzaty bráć ad cogitāda terrena & caduca, nie smie dáć okázyey do zmázánia ſpokoynych affektow / laui pedes meos. Dobrzeż mnie ták było/ łzámi oblewáiąc niedoſkonáłośći moie/ ab omni via mala prohibere pedes meos, & cuſtodire me immaculatum ab hoc ſæculo. Wſzytkie namiętności w porządną ryzę/ y w powinną rozumowi poſłuſzeńſtwá klubę wpráwuiąc: á teraz biegáiąc około ſtárania błotney ziemie / quomodo inquinabo illos? iáko ia ktorym ſię náuczył wnocy y wednie w chorze w białey ſzácie po Anyelſku ná śpiewánie chwały Pańſkiey ſtawáć / mam wźiąć ná ſię czarną dla konwerſácyey z ludźmi náznáczoną? ále to ſię Diuina vocatione dźieie? Oblubieniec to woła / głos to Páńſki: Vox dilecti pulſantis, aperi mihi ſoror mea, amica mea, columba mea, immaculata mea. Potrzeba bydź Páńſkiemu powołániu poſłuſznym? ták ieſt. iednák ſłuſznie bogoboyna duſza boi ſię / by ſnadź w podobieńſtwie głoſu Oblubieńcá ukochánego / y Páſterzá dobrego / głos ſię Zyeny ná zgubę iey wieczną nie záſadźił. Piſza to abowiem o Zyenie / że kiedy ſłyſzy że owiec páſterz woła / podobny bárzo głos páſterſkiemu wyrázić vmie / ktorym zwiedźiona owcá gdy wychodźi / obłowem ſię źwierzá drápieżnego ſtáie. Ták częſtokroć wilk piekielny vmie głos zmyśláć páſterſki / gdy komu

Pſal. 118.

Petr. Berchor. Reduct. Moral. lib. 10. cap. 50.

droge

drogę ná Przełożeńſtwo pod pokrywką powołánia Pańſkiego / w doſtátku chlebá / pánowániu nád inſzemi / abo czći prágnieniu gotuie / á tym czáſem ią większemi v Bogá záſługami przez hoyną ludzkość / rząd dobry / pomnożenie chwały Boſkiey / y żárliwość w powinney kárności zásćiela: idźie kto zá ſubtelnym áffektem ámbicyey / wynioſtośći / chlebá / świątobliwego pożytku zbáwienną otuchą vpſtrzonym / áż dobrze nie rozeznawſzy głoſu páſterſkiego od drapieżney beſtye / wpada in puteum interitus. Vmiał to on Puſtelnik od ſtárſzego náuczony rozeznáć / ktory gdy mu Biſkupſtwo ofiarowano / radźił ſię Stryiá ſwego / miałli ták wielki Vrząd Przełożeńſtwá przyiąć? Nie śmiał mu Stryi rozradzáć / by ſię ſnadź nie zdał ſprzećiwiáć náuce Apoſtolſkiey / ktory prágnienia Biſkupſtwá nie gáni: ale tylko kazał mu ſię ná wyſtáwionym wyſoko kręgu obrácáć / czego gdy ſię nie śmiał dla vpadku podiąć / kazał ſię po ziemi tączáć / y potym przydał: idźże / á vczyń coć ſię zda beſpiecznieyſzego. Wyrozumiawſzy poradę Stryiowſką zá tłumáczeniem drugiego Puſtelniká / odſtąpił Elekcyey / á potym nie długo vmarł / y po śmierći Stryiowi ſię vkazał / dźiękuiąc zá poradę / á mowiąc: Scito, quia eſſem de numero damnatorum, ſi fuiſſem de numero Epiſcoporum. Ten mogł ſobie zá głos Pańſki to poczytáć / że obrány był nie ſtáráiąc ſię / á przećię gdyby był tego powołánia dobrze nie rozbierał v ſiebie / zginąłby był. A ieżeli to tego miáło potkáć in ſtatu perfectionis, iáki ieſt Biſkupſtwo / iákoż nie więcey potrzebá ſię obawiáć w ſtanie tákowym / ktory ieſt via ad perfectionem? w ktorym káżdy Przełożony wyſtawiony ieſt / áby wſzytká doſkonáłość vſtaw byłá w ſercu iego wyrážona / y aby ſznurem piſáney Reguły

S. Hieron. de reg. Monach. c. 15. tom. 4.

guły był żywy przykład Przełożonego. Jáko tám ostrożny ma być Przełożony: żeby / gdy mu wszytkie dobrá do száfunku powierzone bywáią / nie miał okázyey przywiązania sie affektem własności do rzeczy doczesnych: żeby snadź / ktory postánowiony iest od Bogá iáko dispensator patrimonij Crucifixi, nie był dissipator: żeby snadź przy okázyey przyimowánia gośćiá w hoynieyszym bespieczeństwie / miásto conuersionem morū nie záćiągnął peruersionem: żeby gdy od posłuszeństwá wolnieyszy iest / iuż nie rozumiał / że mu sie wszytko co zamysli zeydźie y godźi. Ciężkoż to w bogáctwach y dostátkách opływáć / á vbostwo śćisle záchowáć: gośćiá częstowáć / á wstrzemięźliwość trzymáć: rządźić wedle woli swey / á pokoiu wnętrznego chćiwośćią nie rostárgnąć. Beatus vir, ktory w tákich okázyách inuentus est sine macula. Quis est hic, & laudabimus eum? Ná táką chwałę / ábyś sobie v Bogá y v ludźi zárobił Przewielebny Opáćie / godnym zwierzchnośći twoiey spráwowániem / gdy głowę pod Infułę skłániasz / spuść oczy aż ad Clibanum ignis æterni, y przypátrz sie pilnie iák wiele dusz Opáckich iáko perzyn śiennych w kominie sie ognistym przewiia / ktorych Bog iáko śiáno niepotrzebne w piec ognisty ná wieki wtráćił / dla tego że iáko fenum agri, iáko śiáno polne nie ludźiom ná pożytek zbáwienny / kwiećie godnośći rozpośćierali / ále ná szkapy / psy y bestye / pieczołowánie powinne o vbogie Chrystusowe obrácali / gloriam carnis chlebem Zakonnym szerzyli / zbiorem klasztornym stopnie ná wysokie godnośći Pokrewnym swoim gotowáli / y ktorych swobodá / z posłuszeństwá kárnośći Zakonney wyięta godnośćią / rospustney swey woli / y zbytkom wodze wyrzućiłá: tákich Bog pięknie godnośćią Przełożeństwá odziawszy / in Cliba-

num, iáko śiáno powrzucał. Poyźrzy w drugi piec: bo káżdy Przełożony / lubo wiecznego vydzie ogniá/ doczesnego iednák nigdy abo w czyscu / abo miedzy szemrániem/ y zazdroscią / ábo nienawiśćią braterską vchronić sie nie może: tákże przy podeymowaniu sie rządu zwierzchności/ może słusznie z pokorą mowić: Fenum quod hodie est, & cras in Libanum mittitur, Deus sic vestit. Piec to iest gorący pieczołowánia sie o wszytkiey Bráći dobro / w ktorym potrzebá żeby nienaruszona státeczność/ podobna młodźieniaszkom w piec Babiloński wrzuconym / z wychwalániem Máiestatu Boskiego przełożony zatrzymał. Ledwie sie Jozephowi śniło o godnośći / ledwie oznaymił iako mu sie we śnie snopki bráterskie kłániáły / áż fratres eius oderant eum, nec poterant ei quidquam pacificê loqui, wszytko z mrukiem/ wszytko z gniewem/ wszytko z gromem/ niewinnemu młodźieniaszkowi odpowiedáli. Doznał Moyzesz / doznał Dawid szemrania y złorzeczenia / y od własnego syná prześladowania: Doznawali wszyscy Przełożeni / ktorych nie świát stánowił / przykrośći ná Przełożenstwie / iednák w miłośći przeciwko bráći nie vstawali. Byli podobni oney Oliwie ktora w płomieniu zákwitnełá / iáko świádczy Causinus, ktory też o drugiey pisze / iż byłá poświecona ná cześć Bogini Minerwie: tá gdy Miásto zgorzáło / y oná sie w popioł rozsypáłá / y znowu tegoż dniá na dwa łokćiá w zdłuż zázielenitá. To tylko przykrośći w przełożenstwie spráwuią / że wypaliwszy namietności / nową zieloność oczom Boskim wdźięczna daią duszy Przełożonego / że sie sstaie quasi oliua pullulans. Pieknie z łáski Bożey w kárności Zakonney Oliwá / nie Minerwie / ále Naświetszey Pánnie poświecona zielenieie / w zapałach miłośći Bożey: nie potrzeba sie

Parab. Histor. lib. 10. symb. 13.

D tant

kám obáwiáć przełożonemu / żeby miał bydź w nienawiści braterskiey iáko in Clibano, ále y owszem modlitwámi goracemi Bráći wspárttey w rządzie swoim germinabit sicut lilium, & florebit ante Dominum: nie będźie fenum quod in Clibanum mittitur, ále śliczna lilia ná ktorey piekność oczy nászé Oblubieniec / qui descendat vt colligat lilia, powabia: Considerate lilia quomodo crescunt. Gdy ia za roskazániem Zbáwićielá moiego obracam oczy ná Ogrod zámkniony Oliwski / piekny mie z dáleká zápach z niego liliey wdzięcznowonney zálátuie. Powiádáią Poetowie/ że białość kwiátu liliowego ztąd poszła / iż Dyáná ábo Juno mlekiem swym kwiát ten skropiłá. A o białośći ślicznych liliy Zakonu Cysterskiego co mowić? komu ią przypisáć? nie Junonie śiestrze Jowiszowey iáko bayki Poetyckie / ále Máryey Pánnie Przenaświetszey Mátce Jezusowey / Pátronce osobliwey Zakonu tego / ktora Bernardá świetego kochánká swego mlekiem z pierśi Pánieńskich karmiłá / białość potrzebá tych liliy przypisáć. Mogą sie słusznie mowić słowá one o Zakonie Cysterskim/ w opiece Naświetszey P. kwitnącym: Ecce odor filij mei, sicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus Ták błogosłáwi Jákubowi Jzáák zá stárániem máćierzyńskim / ktora mu to błogosłáwieństwo v Oycá otrzymáłá. Niechże dźiś Przewielebny Opáćie / Bog vżyczy przez przyczynę Pánny Przenaświetszey / osobliwey Patronki Zakonu wászego / áby Pater cælestis, ktorego Chrystus opátrzność około liliey wysłáwia / zá syná ćie swego znáiąc / záwoniawszy wdźięczney Ofiáry Syná swego przedwiecznego z reku twoich / weyźrzał ná pokorę / w ktorey sie ofiáruiesz Maiestatowi iego świetemu / ná zatrzymánie tego odoru niebieskiego / sławy y konuersácyey

Menolog. Cisterc. 13. Maij.

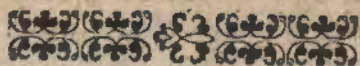
Genes. 27.

świą-

świątobliwey Zakonu Cysterskiego / bo ćie ná to Bog Przełożonym w tákowym ogrodźie stanowi/ ábyś consideres lilia agri quomodo crescunt; ábyć mowił Bernat święty z niebá błogosłáwiąc: Ecce odor filij mei, sicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus. Det tibi Deus de rore cæli, & de pinguedine, terræ abundantiam frumenti, & vini, przydam z Dawidá S. & olei, ábyś świecąc przykłádem ś. zgromádzeniu swemu Oliwskiemu / świecił przed Bogiem in perpetuas æternitates. *Psalm.* 4.

AMEN

HÆc in Regula lego: consideratio penes Abbatem sit, & hoc, vel illud esse in prouidentia vel arbitrio, seu dispositione sit Abbatis. Vt autem pro sua voluntate aliquid de Regula mutet, ibi me legisse non recolo, quinimo inquit: Omnes magistram Regulam sequantur, nec ab ea temerè diuertatur à quoquam: ergo nec ab ipso Abbate. Omnes, inquit, magistram sequantur Regulam, nemo ergo suam sequatur voluntatem. *Bernard, de Pracepto & dispens.*

